

Vergaderjaar 2019–2020

32 623

Actuele situatie in Noord-Afrika en het Midden-Oosten

Nr. 300

BRIEF VAN DE MINISTER VOOR BUITENLANDSE HANDEL EN ONTWIKKELINGSSAMENWERKING

Aan de Voorzitter van de Tweede Kamer der Staten-Generaal

Den Haag, 4 september 2020

Naar aanleiding van het verzoek van de algemene commissie voor Buitenlandse Handel en Ontwikkelingssamenwerking informeer ik u hierbij over de uitkomst van de internationale donorconferentie voor Syrië van 30 juni 2020 in Brussel en reageer ik tevens op de inhoud van de petitie van Save the Children Nederland met betrekking tot psychosociale steun voor kinderen in Syrië.

Uitkomst van de internationale donor conferentie voor Syrië

Op 30 juni jl. vond de vierde «Brussel conferentie» over Syrië en de regio plaats, georganiseerd door de EU en de VN. Vanwege COVID-19 vond de conferentie op virtuele wijze plaats. Ruim 80 delegaties van verschillende landen, internationale organisaties en VN-instituties namen deel.

Er is tijdens de ministeriële dag op 30 juni uitgebreid gesproken over de impact van COVID-19 in de regio, de voortgang van het politieke proces, de verlenging van *cross border* hulp en sancties. De hoge vertegenwoordiger van de Unie voor buitenlandse zaken en veiligheidsbeleid sinds 2019 Borrell (EU HV) benadrukte de humanitaire uitzonderingen binnen het Europese sanctiepakket en de verantwoordelijkheid van het Syrische regime voor de huidige economische crisis. Tevens spraken de meeste deelnemers steun uit voor het huidige Genève-proces, inclusief het constitutioneel comité, ondanks de weinige vorderingen binnen het politieke proces. VN-gezant Pedersen hoopt eind augustus de derde ronde van dit comité te faciliteren. Mede gezien de instabiele situatie in Syrië werd terugkeer van Syrische vluchtelingen dit jaar minder prominent benoemd. Veel landen spraken hun steun uit voor het principe van *non-refoulement* en de noodzaak tot de veilige, vrijwillige en waardige terugkeer naar Syrië. De Nederlandse interventie benadrukte het belang

van het politieke proces onder leiding van VN-gezant Pedersen en van gerechtigheid voor een duurzaam stabiele toekomst voor Syriërs.

In de weken voorafgaand aan de conferentie werden verschillende bijeenkomsten op deelthema's georganiseerd. Nederland organiseerde in samenwerking met Duitsland, gemodereerd door een vertegenwoordiger van UNICEF, een bijeenkomst over *Mental Health and Psychosocial Support* (MHPSS) voor kinderen en jongeren. Tijdens de bijeenkomst, bezocht door meer dan 200 deelnemers, benadrukte Nederland het belang van geestelijke gezondheidszorg en psychosociale steun als integraal onderdeel van een crisisrespons, en voor de weerbaarheid van getroffen personen en gemeenschappen. Twee videoboodschappen, van Duitse Parlementaire Staatssecretaris Maria Flachsbarth en Deense Minister voor Ontwikkelingssamenwerking Rasmus Prehn, zetten deze boodschap verder kracht bij. Lokale uitvoerders van MHPSS programma's in de Syrië regio deelden hun ervaringen en benadrukten het belang van de integratie van MHPSS in beleid ten aanzien van de regio. Tevens was Nederland betrokken bij de organisatie van een bijeenkomst over slachtofferparticipatie en gerechtigheid. In dit kader heeft Minister Blok een bijdrage geleverd aan een campagne op sociale media om aandacht te vragen voor gerechtigheid (#justicesyriamatters).

Na ruim negen jaar conflict en ontheemding, blijven de noden in Syrië en de buurlanden torenhoog. Meer dan 80% van de Syrische bevolking in Syrië leeft onder de armoedegrens en velen van de ruim vijf miljoen Syrische vluchtelingen in de regio leven in moeilijke leefomstandigheden. In totaal is er tijdens de conferentie 6,9 miljard euro steun toegezegd om de noden in Syrië en de buurlanden te verlichten. Met dit bedrag blijft de steun ten opzichte van voorgaande jaren nagenoeg gelijk en blijft de EU de grootste humanitaire donor aan de regio. Nederland heeft geen additionele toezeggingen gedaan bovenop de huidige humanitaire hulp in Syrië en de lopende meerjarige steun aan Syrische vluchtelingen en hun kwetsbare gastgemeenschappen in Turkije, Libanon, Jordanië, Irak en Egypte.

Reactie op de petitie van Save the Children Nederland m.b.t. psychosociale steun voor kinderen in Syrië

De dag voorafgaand aan bovengenoemde ministeriële conferentie overhandigde Rasha, een 17-jarige Syrische jonge vrouw in Nederland, mij persoonlijk een *policy brief* van Save the Children over de psychosociale noden van Syrische kinderen. Het is een uiterst zorgwekkend document dat de enorme impact van het conflict en gerelateerde ontheemding op de psychosociale veiligheid van Syrische kinderen in kaart brengt. Tegelijkertijd kunnen de bevindingen op het gebied van psychosociale onveiligheid niet als een verassing komen: Syrische kinderen lijden al negen jaar onder de destructieve gevolgen van de oorlog zonder de reële mogelijkheid om hun eigen, veilige toekomst vorm te geven. Bovendien is er naar schatting slechts één psychiater voor elke 250.000 Syriërs. Save the Children geeft aan dat gedachten over eventuele terugkeer leiden tot paniekaanvallen, bedplassen, gevoelens van angst en zelfisolatie. Met het oog op duurzame oplossingen voor Syrische ontheemden, vraagt dit ons aller aandacht.

Nederland maakt zich sterk voor betere integratie van MHPSS bij noodhulp en opvang in de regio. Daarnaast wordt vanuit Nederland speciale aandacht gevraagd voor kwetsbare groepen zoals kinderen. De aanbevelingen van Save the Children zijn daarmee duidelijk geïntegreerd in ons beleid. MHPSS is geen luxe; het moet een essentieel deel van humanitaire hulpverlening en ontwikkelingssamenwerking zijn. Nederland

steunt met name initiatieven op het gebied van psychosociale hulp als onderdeel van basisfinanciering aan organisaties als UNICEF, UNHCR, ICRC/IFRC, en via de Dutch Relief Alliance (DRA). Door het geven van basisfinanciering hebben organisaties de flexibiliteit om hulp te bieden waar en hoe zij dat nodig en effectief achten. Binnen opvang in de regio programmering op het gebied van onderwijs, werkgelegenheid en bescherming worden partners ook nadrukkelijk gevraagd MHPSS te integreren.

Daarnaast financiert Nederland op kleine schaal een aantal concrete programma's specifiek op het gebied van MHPSS. In Noord-Libanon bijvoorbeeld, steunt Nederland UNHCR met een vierjarig project (2019–2022) op het verbeteren van de geestelijke gezondheid en het psychosociale welzijn door het verlenen van geestelijke gezondheidsdiensten en psychosociale ondersteuning in de gemeenschap, en door capaciteitsopbouw van gezondheidswerkers, rechtshandhavingpersoneel en vrijwilligers in de gemeenschap. In het eerste jaar zullen hier 2200 Syrische vluchtelingen en 300 kwetsbare Libanezen mee worden bereikt, waarvan 400 kinderen. Ook in Jordanië zet Nederland zich hier voor in. Samen met het Ministerie van onderwijs en UNICEF werkt Nederland aan het verbeteren van de veilige leeromgeving van kinderen door te investeren in de kennis en capaciteiten van schooldirecteuren, leraren, ouders en leerlingen zelf. Tevens draagt Nederland bij aan het integreren van psychosociale hulp in informele leeromgevingen voor kinderen die geen toegang hebben tot het formele schoolsysteem.

Nederland zet zich actief in om dit onderwerp ook in internationaal verband een prominente plek te geven. Nederland pleit voor betere integratie van geestelijke gezondheid en psychosociale steun bij humanitaire coördinatie en responsmechanismen en het verbeteren van financiering en capaciteitsopbouw. In dit proces beoogt Nederland ruimte te creëren binnen nationale en internationale fora om de stem van kinderen en jongeren op een zo veilig mogelijke wijze mee te nemen. Tijdens de internationale conferentie over MHPSS op 7 en 8 oktober 2019 heeft Nederland het belang van geestelijke gezondheid en psychosociale steun internationaal beter kunnen positioneren en gezorgd voor uitwisseling en leren tussen ervaringsdeskundigen, experts, noodhulpverleners en donoren. Op 3 november organiseert Nederland tevens het Youth@Heart virtuele forum waarin jongeren centraal staan. Tijdens dit forum zal het thema MHPSS speciale aandacht krijgen en de stem van jongeren op dit onderwerp vertegenwoordigd worden door jongeren zelf en vertegenwoordigers van Save the Children en Warchild. Save the Children benadrukt tevens dat het essentieel is dat financiering lokale gemeenschappen en nationale systemen versterkt en dat de geboden zorg cultuursensitief en toegankelijk is voor alle Syrische vluchtelingen. In dit kader zet ik mij als «Eminent Person» voor de Grand Bargain in om de samenwerking met lokale actoren te verbeteren, onder andere via de DRA programma's.

Duurzame politieke oplossing

Een duurzame oplossing voor het conflict in Syrië is een politieke oplossing. Nederland blijft zich dan ook actief inzetten voor het vredesproces dat wordt geleid door de Verenigde Naties, waarbij het opstellen van een nieuwe Grondwet met oog voor de verschillende partijen in Syrië centraal staat. Een nieuwe poging om deze verschillende partijen gezamenlijk aan tafel te krijgen wordt eind augustus ondernomen. De afgelopen maanden is dit grondwettelijk comité in Genève door Covid-19 nauwelijks van de grond gekomen. Voor Nederland is het vooral van belang om gerechtigheid voor slachtoffers van dit conflict na te streven.

De begane misdaden tegen de menselijkheid in Syrië kunnen niet onbestraft blijven en zijn essentieel om een duurzame vrede in de toekomst mogelijk te maken.

De Minister voor Buitenlandse Handel en Ontwikkelingssamenwerking,
S.A.M. Kaag